

Primerjava rekreacije na Šmarjetni gori in Sv. Joštu nad Kranjem

Janez PIRNAT*

Izvleček

Pirnat, J.: Primerjava rekreacije na Šmarjetni gori in Sv. Joštu nad Kranjem. *Gozdarski vestnik*, št. 5-6/1992. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit. 4.

Avtor primerja rezultate opazovanj rekreacijskega obiska na Šmarjetni gori in Sv. Joštu nad Kranjem. Rezultati nakazujejo, da je Sv. Jošt z okolico primernejši od Šmarjetne gore za skupine, ki iščejo v naravi več intimnosti.

Ključne besede: rekreacija, Sv. Jošt, Šmarjetna gora

Synopsis

Pirnat, J.: The Comparison of the Recreation on the Šmarjetna gora and St. Jošt over Kranj. *Gozdarski vestnik*, No. 5-6/1992. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 4.

The comparison of the results of the observations of recreational visits on the Šmarjetna gora and St. Jošt over Kranj are presented in this article. The results indicate that St. Jošt with its surroundings is more suitable for the groups searching for more intimacy in the nature than the Šmarjetna gora is.

Key words: recreation, St. Jošt, the Šmarjetna gora

1. UVOD

Z letošnjo pomladno raziskavo različnih rekreacijskih aktivnosti smo želeli primerjati dve znani izletniški točki v gozdnati okolici Kranja – bližnjo Šmarjetno goro ter nekoliko bolj oddaljeni Sv. Jošt. Zanimalo nas je, kako vpliva neposredna bližina oziroma oddaljenost kake privlačne rekreacijske točke na rekreativne navade ljudi. Opazovali smo v nedeljo 12. 4. 1992, med 8. in 19. uro. Opazovalci so bili študentje 4. letnika gozdarstva. Oblika opazovanja in metode dela so bili enaki kot pri podobnih raziskavah iz prejšnjih let, ki jih navajamo v literaturi, zato jih tu ne ponavljamo. Pač pa bomo navedli posamezne opazovalne točke. Pregled olajšuje tudi karta področja, ki je priložena tekstu.

2. PREGLED IN OZNAKA OPAZOVALNIH TOČK

1. Sv. Jošt

- 1a. Smer Sv. Jošt–Kranj (po cesti)

- 1b. Smer Sv. Jošt–Javornik (po poti)
2. Smer Sv. Jošt–Besnica (po poti)
- 3a. Smer Sv. Jošt–Rakovica (po poti)
- 3b. Smer Sv. Jošt–Pševo (pot proti vzhodu)
- 3c. Smer Sv. Jošt–Pševo (pot proti zahodu)

II. Šmarjetna gora

- 4a. Smer Šmarjetna gora–Stražišče (pot proti zahodu)
- 4b. Smer Šmarjetna gora–Stražišče (pot proti jugu)
- 4c. Smer Šmarjetna gora–Kranj (po cesti)

3. UGOTOVITVE

Na obeh ciljnih mestih smo z opazovalci »zaprli« vse znane dohode na vrh. Za oba cilja je značilno, da ju povezuje z mestom asfaltirana cesta (stojišči 1a, 4c) in več planinskih poti. Tudi opazovalci so ob koncu dneva potrdili, da so na oba cilja obiskovalci prišli praktično izključno po omenjenih pristopih. Rezultate opazovanj prinašajo preglednice 1–5.

* Spec. J. P., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Večna pot 83, 61000 Ljubljana, Slovenija

Preglednica 1: Gibanja prihodov (P) in odhodov (O) obiskovalcev

Ura		8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Σ
1a. Sv. Jošt	P	11	8	17	24	19	14	51	104	63	16	9	336
- Kranj	O	5	8	18	19	10	21	51	95	147	28	7	409
1b. Sv. Jošt	P	1	1	1	3	5	12	34	3	16	-	-	76
- Javornik	O	3	6	2	4	9	7	8	16	3	11	-	69
2. Sv. Jošt	P	4	1	9	10	6	4	26	39	17	-	-	116
- Besnica	O	7	10	4	3	9	6	11	18	43	15	-	126
3a. Sv. Jošt	P	7	6	8	6	-	4	39	11	13	7	2	103
- Rakovica	O	3	2	1	8	5	-	4	8	22	2	4	59
3b. Sv. Jošt	P	21	10	25	27	6	18	45	14	6	-	-	172
- Pševo (V)	O	15	19	6	14	12	6	10	50	50	27	-	209
3c. Sv. Jošt	P	20	23	43	20	38	52	68	61	5	-	2	332
- Pševo (Z)	O	11	6	27	14	7	29	23	56	37	1	10	221
Σ Sv. Jošt	P	64	49	103	90	74	104	263	232	120	23	13	1135
	O	44	51	58	62	52	69	107	243	302	84	21	1093
4a. Šmarjet.	P	-	-	4	6	3	12	19	38	7	2	-	91
- Straž. (Z)	O	-	-	3	-	6	1	-	15	2	-	2	29
4b. Šmarjet.	P	-	-	17	35	26	28	89	58	33	16	5	
- Straž. (J)	O	-	-	1	4	26	15	37	90	120	57	27	
4c. Šmarjet.	P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Kranj	O	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Preglednica 2: Glavne oblike prihodov obiskovalcev

Prihodi	Peš			Kolo	G. kolo	Moped	Avto	Skupaj				
	sprehod	trim	s psom						Σ brez avtov	ost.	z avtomobili družine (št. članov)	
1a. Sv. Jošt												
- Kranj	208	3	33	-	14	4	74	336				
1b. Sv. Jošt												
- Javornik	72	1	4	-	-	-	-	77				
2. Sv. Jošt												
- Besnica	82	3	31	-	-	-	-	116				
3a. Sv. Jošt												
- Rakovica	86	1	16	-	-	-	-	103				
3b. Sv. Jošt												
- Pševo V	147	-	25	-	-	-	-	172				
3c. Sv. Jošt												
- Pševo Z	294	2	27	-	-	-	-	323				
Σ Sv. Jošt	889	10	136	-	14	4	74	1127				
4a. Šmarjetna												
- Straž. Z	67	-	23	-	1	-	-	91	Σ brez avtov	ost.	z avtomobili družine (št. članov)	
4b. Šmarjetna												
- Straž. J	281	-	23	-	-	-	-	304				
4c. Šmarjetna												
- Kranj	445	3	7	5	11	17	* ₁	Σ ₁ = 488 + 189 + 440/520/600				
Σ Šmarjetna	793	3	53	5	12	17	* ₂	Σ ₂ = 883 + 189 + 440/520/600				
Skupaj	1682	13	189	5	26	21	* ₃	Σ ₃ = 2010 + 263 + 440/520/600				

Zaradi pomote opazovalcev nimamo točnega podatka za število članov družin, ki so se pripeljali z avtomobili na Šmarjetno goro (4c). Okvirno velikost te skupine smo sicer lahko ocenili, saj imamo točen podatek za število vozil na tej točki. Zaradi omenjene napake tudi nismo prikazali podatkov za stojišče 4c in skupne vsote v preglednici 1. V preglednici 2 pa prikazu-

jemo okvirno oceno (»avtomobilsko« družino sestavljajo vsaj trije člani, zelo verjetno pa ne več od pet ljudi. Za vse tri možnosti prinaša izračune preglednica 2. Na tem mestu še enkrat opozarjamo, da rubrika »avto« v preglednici 2 pomeni število potnikov, število vozil prinaša preglednica 3.

Oba rekreacijska predela sta kljub bližini mesta kar precej različna, kar dokazuje tudi

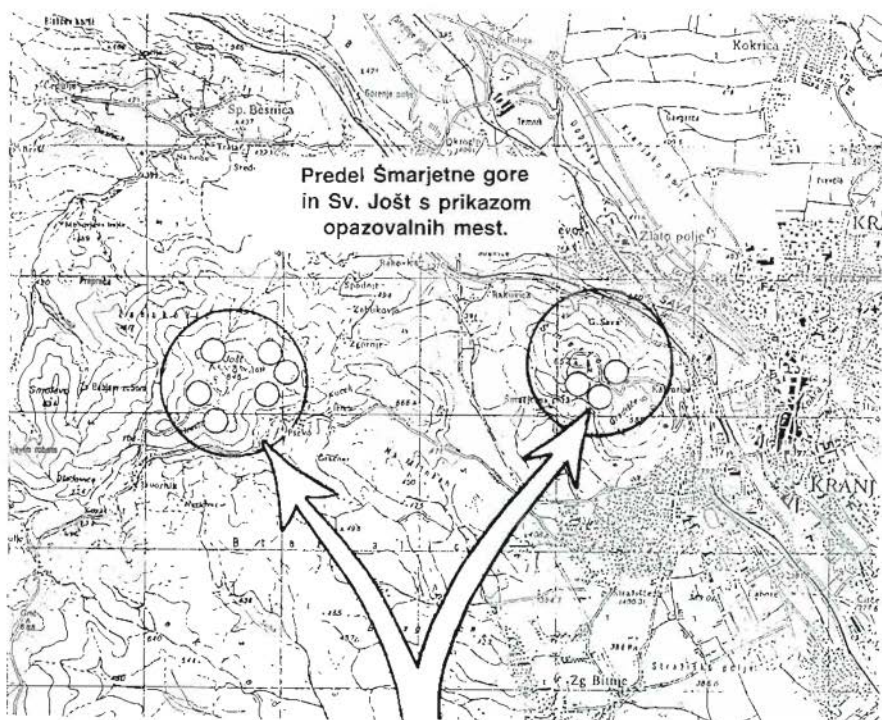
preglednica 3. Šmarjetna gora leži tik nad Kranjem, obiskovalcem se odpira z asfaltirano cesto in velikim, urejenim parkiriščem na vrhu, zaradi česar se večina motoriziranih obiskovalcev do tja tudi pripelje. Na Šmarjetno goro vodi v bistvu le ena peš pot iz Stražišča; pot iz zahodne smeri pomeni v bistvu le varianto. Sv. Jošt je vendarle nekoliko bolj oddaljen od Kranja, na vrhu je le malo prostora, zato pa je že ves čas od Kranja ob poti dovolj možnosti za parkiranje, praktično prav ob vsakem odcepu pešpoti. Zato je razumljivo, da večina obiskovalcev to prijetno izletniško točko obiše peš, avtomobil pa pušča v dolini ali nekje ob poti. Tudi občasna kontrola ob vznožju je pokazala takšno sliko. Tako so opazovalci na opazovalnem mestu 1a v celem dnevu zabeležili tik pod vrhom Sv. Jošta le 26 vozil (preglednica 3). V kontrolnem štetju

ob 14. uri ob vznožju hriba pa smo na celi poti do Kranja našli kar 57 vozil. Ker vemo, da so se ta vozila v celem dnevu menjavala, lahko predpostavljamo, da se je velika večina motoriziranih obiskovalcev od tu odpravljala naprej raje peš. Sv. Jošt je torej mnogo bolj pešaški cilj od Šmarjetne gore. Poleg tega vodi na ta vrh precej več poti iz različnih smeri, tako da obiskovalcu ni težko izbrati bolj mirne ali manj mirne možnosti.

Preglednica 4 prikazuje strukturo obiska. Na Sv. Joštu prevladujejo samotarji (31 %), različne oblike družin (26 %) ter pari (24 %). Na Šmarjetni gori so ta dan prevladovala družine (38 %), sledijo jim pari (25 %). Zanimivo je, da je samotarjev tu precej manj. Zaradi številnih poti in večje oddaljenosti od Kranja je Sv. Jošt očitno primernejši za skupine, ki iščejo pri sprehodu v naravi

Preglednica 3: Prihodi z avtomobili (število vozil) po urah in skupno

Prihodi	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Σ
Sv. Jošt	-	1	3	3	1	1	2	9	3	3	-	26
Šmarjetna gora	1	5	8	9	14	23	23	31	37	26	8	185

Preglednica 4: Oblike druženja obiskovalcev

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1a. Sv. Jošt	39	12	47	4	5	20	8	4	2	-	1. Sam
1b. Sv. Jošt	9	4	3	-	1	11	5	-	-	-	2. Dvojica
2. Sv. Jošt	13	7	13	2	1	11	1	2	-	-	3. Par
3a. Sv. Jošt	8	9	12	-	5	6	5	-	1	-	4. Skupina vrstnikov – mlajši
3b. Sv. Jošt	41	11	16	1	4	9	9	-	1	-	5. Skupina vrstnikov – starejši
3c. Sv. Jošt	50	17	29	2	4	23	16	3	2	-	6. Družina
Σ Sv. Jošt	160	60	120	9	20	80	44	9	6	-	7. Nepopolna družina
%	31	12	24	2	4	16	8	2	1	-	8. Dve ali več družin
4a. Šmarjetna g.	5	6	7	4	3	5	6	-	-	-	9. Večja mešana skupina
4b. Šmarjetna g.	12	18	18	7	2	40	16	1	-	-	10. Organizirana skupina
4c. Šmarjetna g.	73	50	113	13	8	88	27	20	5	-	
Σ Šmarjetna g.	90	74	138	24	13	136	50	21	5	-	
%	16	13	25	4	3	25	9	4	1	-	
ΣΣ	250	134	258	33	33	216	94	30	11	-	

večjo intimnost, čeprav seveda velja, da je tudi peš pot iz Stražišča na Šmarjetno goro speljana tako, da se pešci praktično ne srečujejo z avtomobilisti. Kljub temu pa je okolica Sv. Jošta povsem podeželska in tudi zaradi tega naključnemu obiskovalcu nudi mnogo večji občutek prvinskosti in mestoma celo »divjine«. Sv. Jošt je primernejši tudi za daljše sprehode, Šmarjetna gora pa nudi prijetno sprostitev meščanskemu človeku, ki mu merita dragoceni, a kratki prosti čas delo v službi in delo doma.

V preglednici 5 razberemo naslednje ugotovitve: samotarji se odpravljajo na Sv. Jošt bolj zgodaj kot na Šmarjetno goro, popoldanski »višek« dosega oboji hkrati, med 15. in 16. uro. Dvojice se ne razlikujejo dosti, na obeh točkah dosega višek v zgodnjih dopoldanskih urah. Med pari in družinami na obeh točkah ni zaznati kakih značilnih razlik, podrobnosti si bralec lahko ogleda v omenjeni preglednici.

4. ZAKLJUČKI

Navadno smo v prejšnjih prispevkih razmišljali o nevsiljivi propagandi za gozdarstvo, ki bi jo ponudili obiskovalcem na takšnih in podobnih poteh. Razmere so se v zadnjem času precej spremenile. V gozdarstvu se vse močneje utrjuje spoznanje, da si bo stroka utrdila svoje mesto v našem prostoru le, če se bo navezala na naravoslovno in naravovarstveno vsebino.

Kakšno vsebino, poleg čisto klasično gozdarske, lahko ponudi morebitna naravo-

slovna pot na Sv. Joštu ali na Šmarjetni gori? Z obeh se odpirajo izjemni razgledi na Škofjeloško hribovje, Sorško polje, reko Savo, mesto Kranj. Vidimo lahko številne vplive človeka; spoznavno tipajoči celek v odmaknjemem hribovju, gigantsko tovarno iz časov vere v nenehno strmo rast proizvodnje, ki obvladuje lego na najlepših kmetijskih tleh sorškega polja, vidimo številne drevesne samotarje, tako značilno podobo Sorškega polja in slovenske krajine nasploh.

Tu si lahko obiskovalec ogleda nekaj najbolj nenavadnih in zanimivih ter poučnih sistemov poljske delitve (sklenjene proge v okolici Bitenj), spoznava zgodovino širjenja naselij nekdanj in danes in še bi lahko naštevali. Brez dvoma dovolj izzivov za zelo zanimivi naravoslovni poti, ki bi bili lahko neodvisni, lahko tudi povezani ali nadgradnja druga druge, kajti več kot 2000 obiskovalcev, ki so po zatrjevanju domačinov zelo zvesti obema ciljema, brez dvoma predstavljala hvaležno publiko, ki jo gozdarstvo tudi tako lahko napravi za svojega zaveznika v skrbi za zdravo in stabilno okolje.

Povzetek

Šmarjetna gora in Sv. Jošt nad Kranjem sta približljivi izletniški točki prebivalcev mesta Kranj in okoličanov. V letošnji pomladanski raziskavi (nedelja, 12. 4. 1992) smo primerjali rekreacijski obisk na obeh vrhovih, da bi ugotovili morebitne razlike in tudi sorodnosti. Ugotovili smo naslednje:

Vrhova sta priljubljena točka, saj ju je ta dan obiskalo skupaj dobrih 2500 ljudi, večina peš. Na

Preglednica 5. Časovna dinamika prihodov glavnih vrst družjenja

Prihodi	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Σ
1a. Sv. Jošt	4	2	1	4	2	3	4	15	3	-	1	39
1b. Sv. Jošt	1	1	2	-	-	2	2	-	1	-	-	9
S 2. Sv. Jošt	2	1	3	-	2	-	2	1	2	-	-	13
A 3a. Sv. Jošt	3	2	-	1	-	-	-	1	1	-	-	8
M 3b. Sv. Jošt	6	5	8	5	2	5	4	4	2	-	-	41
3c. Sv. Jošt	11	7	7	3	4	4	6	5	1	-	2	50
Σ Sv. Jošt	27	18	21	13	10	14	18	26	10	-	3	160
S 4a. Šmarjetna gora	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	5
A 4b. Šmarjetna gora	-	-	1	-	1	2	3	2	3	-	-	12
M 4c. Šmarjetna gora	1	7	6	1	6	8	8	11	13	9	3	73
Σ Šmarjetna gora	1	7	9	1	8	10	11	15	16	9	3	90
ΣΣ Skupaj	28	25	30	14	18	24	29	41	26	9	6	250

Prihodi	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Σ
D 1a. Sv. Jošt	2	1	2	1	-	1	1	1	1	1	1	12
V 1b. Sv. Jošt	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	4
O 2. Sv. Jošt	1	-	-	-	-	1	3	1	1	-	-	7
J 3a. Sv. Jošt	1	2	1	1	-	1	2	1	-	-	-	9
I 3b. Sv. Jošt	2	1	2	-	-	2	4	-	-	-	-	11
C 3c. Sv. Jošt	3	-	1	4	-	2	1	4	2	-	-	17
Σ Sv. Jošt	9	4	6	6	-	8	12	7	6	1	1	60
D 4a. Šmarjetna gora	-	-	1	-	-	3	-	-	2	-	-	6
V 4b. Šmarjetna gora	-	-	2	3	3	4	3	2	1	-	-	18
O 4c. Šmarjetna gora	-	2	2	2	2	6	11	9	7	9	-	50
Σ Šmarjetna gora	-	2	5	5	5	13	14	11	10	9	-	74
ΣΣ Skupaj	9	6	11	11	5	21	26	18	16	10	1	134

Prihodi	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Σ
1a. Sv. Jošt	-	2	1	5	6	1	4	10	10	3	5	47
1b. Sv. Jošt	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	3
P 2. Sv. Jošt	-	-	3	3	-	1	1	4	1	-	-	13
A 3a. Sv. Jošt	-	-	1	-	-	1	4	2	1	2	1	12
R 3b. Sv. Jošt	3	1	2	3	2	2	-	3	-	-	-	16
3c. Sv. Jošt	1	-	3	2	9	2	7	5	-	-	-	29
Σ Sv. Jošt	4	3	10	13	18	9	18	24	12	5	6	120
P 4a. Šmarjetna gora	-	-	-	-	-	2	1	3	-	1	-	7
A 4b. Šmarjetna gora	-	-	-	1	3	1	4	5	3	1	-	18
R 4c. Šmarjetna gora	-	1	5	4	9	8	10	31	18	13	14	113
Σ Šmarjetna gora	-	1	5	5	12	11	15	39	21	15	14	138
ΣΣ Skupaj	4	4	15	18	30	18	33	63	33	20	20	258

Prihodi	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Σ
D 1a. Sv. Jošt	1	1	2	2	2	2	7	8	7	-	-	32
R 1b. Sv. Jošt	-	-	-	-	1	2	9	1	3	-	-	16
U 2. Sv. Jošt	-	-	-	1	1	-	3	6	3	-	-	14
Ž 3a. Sv. Jošt	-	-	1	-	-	-	5	2	2	1	-	11
I 3b. Sv. Jošt	2	-	3	4	-	1	7	-	1	-	-	18
N 3c. Sv. Jošt	-	3	7	2	4	11	7	8	-	-	-	42
Σ Sv. Jošt	3	4	13	9	8	16	38	25	16	1	-	133
D 4a. Šmarjetna gora	-	-	-	2	1	2	4	6	1	-	-	16
R 4b. Šmarjetna gora	-	-	2	8	5	5	17	9	5	4	1	56
U 4c. Šmarjetna gora	-	3	5	8	8	15	23	34	30	8	1	135
Σ Šmarjetna gora	-	3	7	18	14	22	44	49	36	12	2	207
ΣΣ Skupaj	3	7	20	27	22	38	82	74	52	13	2	340

Sv. Joštu prevladujejo samotarji (31%), različne oblike družin (26%) ter pari (24%). Na Šmarjetni gori so ta dan prevladovala družine (38%), sledijo jim pari (25%). Zanimivo je, da je samotarjev tu precej manj. Zaradi številnih poti in večje oddaljenosti od Kranja je Sv. Jošt očitno primernejši za

skupine, ki iščejo pri sprehodu v naravi večjo intimnost, čeprav seveda velja, da je tudi peš pot iz Stražišča na Šmarjetno goro speljana tako, da se pečki praktično ne srečujejo z avtomobilisti. Kljub temu pa je okolica Sv. Jošta povsem podeželska in tudi zaradi tega naključnemu obisko-

valcu nudi mnogo večji občutek prvinskosti in mestoma celo »divjine«. Sv. Jošt je primernejši tudi za daljše sprehode, Šmarjetna gora pa nudi prijetno sprostitvev meščanskemu človeku, ki mu merita dragoceni, a kratki prosti čas delo v službi in delo doma.

Na koncu ponujamo idejo za naravoslovno učno pot, ki bi lahko imela med drugim naslednjo vsebino: celek, pomen prosto rastočih dreves na Sorškem polju, primeri poljske delitve, vloga gozda v agrarni in gozdnati krajini.

THE COMPARISON OF THE RECREATION ON THE ŠMARJETNA GORA AND ST. JOŠT OVER KRANJ

Summary

The Šmarjetna gora and St. Jošt over Kranj are excursion spots popular with the inhabitants of the town Kranj and its surroundings. In a spring research of this year (Sunday, 12. 4. 1992), the comparison of the recreational visit on both peaks was carried out in order to establish the possible differences and similarities. The following facts were established:

Both peaks are popular excursion spots which has also been proved by the fact that more than 2500 people visited them on that day, most of them on foot. On St. Jošt prevail solitary visitors (31%), various family types (26%) and couples (24%). On the Šmarjetna gora families prevailed (38%), followed by couples (25%). It is interesting that here there are less solitary visitors. Due to a great number of routes and a greater distance from Kranj, St. Jošt is obviously more suitable for

groups who search for more intimacy in their trip into nature despite the fact that the footpath which leads from Stražišče to the Šmarjetna gora avoids the road and motor traffic. On the other hand, the surroundings of St. Jošt is a complete countryside, which gives a visitor the feeling of being close to the nature and sometimes that of wilderness. St. Jošt is also suitable for longer trips while the Šmarjetna gora offers pleasant relaxation for urban population whose precious short leisure time is limited by their working hours at work and at home.

Finally, an idea for an educational route with the following program is suggested: an autonomous farm (surrounded by all its land), the significance of alone growing trees in the Sorško field, the examples of field distribution, the role of the forest in an agricultural and wooded country.

VIRI

1. Anko, B., 1987: Analiza nedeljskega obiska primestnega gozda na primeru Šmarne gore. Zbornik gozdarstva in lesarstva, 29, Ljubljana, str. 59–84.
2. Pirnat, J., 1990: Opazovanje in razčlemba rekreacije v primestni gozdnati krajini – Katarina pri Ljubljani. Gozdarski vestnik, 6, str. 288–296.
3. Pirnat, J., 1991: Opazovanje in analiza rekreacije v primestni gozdnati krajini – južno obrobje Ljubljanskega barja. Gozdarski vestnik, 6, str. 284–293.
4. Pirnat, J., 1991: Opazovanje in razčlemba nedeljskega obiska primestne gozdnate krajine v okolici Ljubljane, Urbani izziv, 18/1991, str. 62–66.

Foto: Marko Figar

